

رابطه بین سیستم‌های مغزی- رفتاری، الگوهای سرشت و منش با اضطراب حالت- صفت

اکبر شیخکانلوی میلان^۱، لیلا شکاری^۲، مهرداد ساسانی^۳

۱. کارشناسی ارشد روانشناسی عمومی، دانشگاه ارومیه، ارومیه، ایران.

۲. کارشناسی ارشد روانشناسی عمومی، دانشگاه ارومیه، ارومیه، ایران.

۳. دکتری مشاوره و مدرس موسسه آموزش عالی میزان، تبریز، ایران. (نویسنده مسئول).

مجله پیشرفت‌های نوین در علوم رفتاری، دوره هشتم، شماره پنجاه و ششم، سال ۱۴۰۲، صفحات ۱-۱۰

تاریخ وصول: ۱۴۰۱/۱۰/۳۰

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۱۲/۰۵

چکیده

هدف پژوهش حاضر بررسی رابطه بین سیستم‌های مغزی- رفتاری و الگوهای سرشت و منش با اضطراب حالت- صفت بود. نمونه‌ای شامل ۳۰۷ دانشجو (۱۵۳ دختر و ۱۵۴ پسر) از دانشگاه ارومیه به پرسشنامه‌های سیستم‌های مغزی رفتاری (BAS-BIS)، پرسشنامه الگوهای سرشت و منش (TCI-125) و پرسشنامه اضطراب حالت- صفت (STAI) پاسخ دادند. نتایج حاصل از پژوهش نشان داد که رابطه مستقیم اما منفی بین سیستم بازداری رفتاری و اضطراب حالت- صفت وجود دارد. رابطه بین سیستم فعال‌سازی رفتاری و اضطراب حالت- صفت منفی و مستقیم اما ضعیف است؛ یعنی با افزایش فعالیت سیستم‌های مغزی- رفتاری میزان اضطراب حالت- صفت کاهش می‌یابد. همچنین بین الگوهای سرشت و منش، ابعاد آسیب‌پرهیزی، خود- راهبری و بعد همکاری با اضطراب حالت- صفت رابطه معنی‌دار وجود دارد. رابطه بین بعد آسیب‌پرهیزی و اضطراب حالت- صفت مثبت و مستقیم می‌باشد، یعنی با افزایش آسیب‌پرهیزی میزان اضطراب حالت- صفت نیز افزایش می‌یابد؛ اما رابطه بین ابعاد خود- راهبری و همکاری با اضطراب حالت- صفت منفی و معکوس می‌باشد. بر اساس نتایج تحلیل رگرسیون، آسیب‌پرهیزی، خود- راهبری، سیستم بازداری رفتاری و همکاری ۴۰ درصد از واریانس اضطراب حالت و ۴۱ درصد از واریانس اضطراب صفت را پیش‌بینی کردند. این یافته نشان می‌دهد که عوامل زیستی شخصیت می‌تواند در تبیین زیربنای عصب روان‌شناختی اضطراب به پژوهشگران راهگشای مفیدی باشد.

کلیدواژه: سیستم‌های مغزی- رفتاری، الگوهای سرشت و منش، اضطراب حالت- صفت.

مقدمه

یکی از زمینه‌های جدید روان‌شناسی مرضی به‌خصوص پس از جنگ جهانی دوم، قلمرو اختلال‌های اضطرابی است. بررسی‌های اخیر نشان داده‌اند که اختلال‌های اضطرابی بیشترین فراوانی را در سطح کل جمعیت دارند (فتحی آشتیانی و قلی وند، ۱۳۷۹). اضطراب به‌منزله احساس رنج‌آوری است که با موقعیت ضربه آمیز کنونی و یا انتظار خطر که منشأ آن مشخص نیست وابسته است. اضطراب حالت توسط اسپیلبرگر به‌عنوان یک حالت هیجانی گذرا تعریف‌شده است و اضطراب صفت اشاره دارد بر تفاوت‌های فردی نسبتاً با ثبات در آمادگی به اضطراب، بدین معنا که بین مردم، تمایل به پاسخ به موقعیت‌های تهدیدکننده متفاوت است (اسپیلبرگر، ۱۹۸۳).

ارتباط میان شخصیت و اضطراب ممکن است بسیار پیچیده باشد. خصوصیات شخصیتی ممکن است فرد را مستعد ابتلا به اختلال‌های اضطرابی کند. عوامل شخصیتی به‌عنوان مجموعه سازمان‌یافته و واحد متشکل از خصوصیات نسبتاً ثابت و پایدار در افراد که بر روی هم، یک فرد را از فرد دیگری متمایز می‌سازد می‌تواند بر اضطراب تأثیر بگذارد (شاملو، ۱۳۸۲). مدل عصبی-زیستی معتقد است که سامانه‌های سرشتی در مغز دارای سازمان‌یافتگی کارکردی متشکل از سامانه‌های متفاوت و مستقل از یکدیگر برای فعال‌سازی، تداوم و بازداری رفتار در پاسخ‌گویی به گروه‌های معینی از محرکه است. کلونینجر چهار بعد برای سرشت معرفی کرده است (ابوالقاسمی، رفیعی و نریمانی، ۱۳۹۰). نوجویی به‌عنوان فعال‌سازی رفتاری در پاسخ به محرک‌های تازه تعریف می‌شود که موجب جستجوی پاداش و گریز از تنبیه می‌شود. آسیب پرهیزی بازداری رفتاری در پاسخ به محرک‌های تنبیه یا نبودن پاداش است. پاداش-وابستگی به‌عنوان تمایل به دادن پاسخ مثبت به نشانه‌های پاداش می‌گردد که موجب حفظ پاسخ یا مقاومت در برابر خاموشی رفتار می‌گردد (هانسن، پاینتو و ریجرز، ۱۹۹۹). پشتکار به معنایی استقامت در حالت خستگی و ناامیدی است (ماداگا و هانسن، ۲۰۰۷). در مقابل منش به خودپنداره و تفاوت‌های فردی در اهداف و ارزش‌ها و انتخاب‌های فرد و معنای تجربه او در زندگی برمی‌گردد. منش تا اندازه‌ای متأثر از یادگیری اجتماعی-فرهنگی است و در طول زندگی رشد می‌کند (کاویانی، ۱۳۸۶). منش شامل دریافت‌های منطقی درباره خود، دیگران و دنیاست و بیشتر ویژگی‌های را شامل می‌شود که تحت تأثیر عوامل محیطی در ساختار شخصیتی فرد پدید می‌آید (ابولقاسمی و همکاران، ۱۳۹۰). کلونینجر سه بعد برای منش در نظر می‌گیرد: در این مجموعه خود-راهبری بر پایه پنداشت از خویشتن به‌عنوان یک فرد مستقل است، تعریف‌شده است. همچنین بعد همکاری بر پایه پنداشت از خویشتن به‌عنوان بخشی از جهان انسانی و جامعه قرار دارد؛ و بعد خود-فراروی بر پایه مفهوم از خویشتن به‌عنوان بخشی از جهان و منابع پیرامون آن مطرح‌شده است (کاویانی، ۱۳۸۶). مطالعات مختلفی مدل زیستی-عصبی کلونینجر (الگوهای سرشت و منش) را برای مطالعه ویژگی‌های شخصیت و اختلال‌های اضطرابی مورد استفاده قرار داده‌اند: کلونینجر، زوهار، هیرشومن، داهان (۲۰۱۲)؛ نای من، میتونین، فریمر، جاکوما، ماکی، ایکلانند و همکاران (۲۰۱۱)، جیلا و آسیمیتسا (۲۰۰۶)، جیانگ و ساتو، هارا، تاکدیمونی، اوزاکی، یامادا (۲۰۰۳)، بل، اسمولاین و شیکار (۲۰۰۲)؛ سانگورین، پریز، گوتای ریز، تورنز، بال بینا و همکاران (۱۹۹۸) نشان دادند که ابعاد سرشت و منش در سطح بالایی با اختلال‌های اضطرابی در ارتباط هستند، بخصوص افزایش نمره بعد آسیب پرهیزی با افزایش اختلال‌های روانی از جمله اضطراب همراه است. تمامی این مطالعات در دو نکته توافق دارند: ارتباط

مستقیم بین ابعاد سرشت (بعد آسیب پرهیزی) و اضطراب وجود دارد؛ یعنی افزایش آسیب پرهیزی با افزایش اضطراب همراه است و اینکه ارتباط معکوس بین ابعاد منش) بعد خود-راهبری (و اضطراب وجود دارد؛ یعنی افزایش خود-راهبری با کاهش اضطراب همراه است.

گری (۱۹۸۱) در مقام یک نوروسیکولوژیست ممتاز، برای اولین بار به تشریح دو سیستم مغزی جداگانه می-پردازد (سیستم فعالسازی رفتاری BAS و سیستم بازداری رفتاری) که به اعتقاد او به همانندیهای محیطی مربوط به پاداش و تنبیه، حساس هستند. سیستمهای مغزی-رفتاری موجب کنترل، تنظیم کردن رفتارها و هیجانات می‌شوند، همچنین پایه و اساس عصب‌شناختی را برای خلق و خو به وجود می‌آورند؛ بنابراین سیستمهای مغزی-رفتاری تحت فرایندهای انگیزشی در نوسان می‌باشند. افراد دارای حساسیت بالا در سیستم فعالسازی رفتاری، از نظر رفتاری به نشانه‌های پاداش واکنش نشان داده و این امر باعث تجربه سرخوشی و عواطف مثبت می‌شود. طبق نظریه گری، صفات انعکاس‌دهنده سیستم فعالسازی رفتاری، صفات مرتبط با تکانش وری و صفات انعکاس‌دهنده سیستم بازداری رفتاری، صفات مرتبط با حالات اضطرابی می‌باشد. بنا بر مطالعات صورت گرفته فعال شدن سیستم بازداری رفتاری باعث بازداری حرکت هدف‌دار شده و تجربیات هیجانی منفی مثل ترس، اضطراب و ناراحتی را به وجود می‌آورد. به نظر گری هر دو سیستم فعالسازی رفتاری و بازداری رفتاری بخشی از نورویبولژیکی رفتار و عاطفه هستند و پیامدهای این دو سیستم، تفاوت‌های فردی در رفتار، خلق و عاطفه می‌باشد. در کل با مروری در پژوهش‌های گذشته مشخص می‌گردد که بررسی مؤلفه‌های رفتاری سیستمهای مغزی-رفتاری در ارتباط با اضطراب به مفهوم عام و کلی آن، بسیار موردتوجه بوده است (حسنوندعموزاده و روشن چسلی، ۱۳۹۲). همچنین قابل‌ذکر است که گری برای اضطراب سیستم بازداری رفتاری را پیشنهاد می‌کند(کاویانی، ۱۳۸۶). لذا هدف پژوهش حاضر بررسی رابطه بین سیستمهای مغزی-رفتاری و الگوهای سرشت و منش در دانشجویان دانشگاه ارومیه بود.

روش پژوهش

روش پژوهش حاضر، توصیفی از نوع همبستگی می‌باشد و جامعه آماری این پژوهش نیز مشتمل بر دانشجویان دانشگاه ارومیه می‌باشد. در این پژوهش از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای، جهت انتخاب نمونه استفاده شده است. مجموعاً ۳۷۰ نفر در این پژوهش شرکت داشتند که برای تعیین نمونه موردنظر از جدول مورگان استفاده شد. درنهایت با توجه به افت نمونه و پرسشنامه‌های ناقص و نادرست تعداد نمونه نهایی ۳۰۷ نفر (۱۵۳ دختر و ۱۵۴ پسر) بود. تحلیل داده‌ها با استفاده از رگرسیون انجام گرفت.

ابزار پژوهش

پرسشنامه اضطراب حالت-صفت (STAI) : برای پاسخگویی به مقیاس اضطراب حالت آزمودنی‌ها باید یکی از گزینه‌های هرگز(۱)، تا حدی (۲)، متوسط (۳) و زیاد (۴) را که بهترین وجه ممکن احساس آن‌ها را بیان می‌نماید، انتخاب کند. همچنین برای پاسخگویی به مقیاس اضطراب صفت، آزمودنی‌ها باید یکی از گزینه‌های هرگز(۱)، تا حدی (۲)، متوسط (۳) و زیاد (۴) را که

نشان‌دهنده احساس معمولی و غالب آن‌هاست، انتخاب نماید. برای به دست آوردن نمره فرد در هرکدام از دو مقیاس، با توجه به اینکه برخی از عبارات‌ها به صورت معکوس نمره‌گذاری می‌شوند. مجموع نمرات ۲۰ عبارت هر مقیاس محاسبه می‌گردد. لذا نمرات هرکدام از دو مقیاس حالت و صفت می‌تواند در دامنه بین ۸۰-۲۰ قرار گیرد. اسپیلبرگر و گروش (۱۹۷۰) ضریب آلفای کرونباخ مقیاس‌های اضطراب حالت و اضطراب صفت را به ترتیب ۰/۹۲ و ۰/۹۰، همچنین ضرایب بازآزمایی مقیاس اضطراب حالت از ۰/۱۶ تا ۰/۸۶ و برای مجموع، ضریب آلفای کرونباخ ۰/۹۴ را گزارش کرده‌اند. این پرسشنامه در ایران توسط مهram (۱۳۷۳) هنجاریابی شده که پایایی آن به ترتیب برای اضطراب حالت-صفت، ۹۲/۰ و ۹۱/۰ گزارش شده است. روایی این پرسشنامه در سطح بالایی مورد تأیید قرار گرفته است (پناهی شهری، ۱۳۷۲).

پرسشنامه الگوهای سرشت و منش: پرسشنامه سرشت و منش یک آزمون مداد کاغذی است. این ابزار به وسیله کلونینجر و همکاران (۱۹۹۴) طراحی و تدوین شده است. این پرسشنامه دارای ((چهار بعد سرشت)) نوجویی، آسیب پرهیزی، پاداش-وابستگی و پشتکار ((و سه بعد منش)) خود-راهبری، همکاری و خود-فراروی می‌باشد. پرسشنامه سرشت و منش دارای ۱۲۵ عبارت است که فرد در مقابل هر عبارت بایستی به صورت صحیح ((یا)) غلط پاسخ دهد. به هرکدام از سؤالات یک نمره تعلق می‌گیرد و نمره هر یک از ابعاد از مجموع نمرات زیرمقیاس‌های آن بعد به دست می‌آید. کاویانی (۱۳۸۴)، همبستگی درونی مقیاس‌ها را با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ در نمونه‌ای شامل ۱۲۱۲ نفر برای نوجویی ۰/۷۲، آسیب پرهیزی ۰/۸۰، پاداش-وابستگی ۰/۷۳، پشتکار ۰/۵۵، خود-راهبری ۰/۸۴، همکاری ۰/۷۷ و خود-فراروی ۰/۷۲ دست آورد. کاویانی (۱۳۸۴)، ضریب روایی نوجویی ۰/۷۵، آسیب پرهیزی ۰/۷۲، پاداش-وابستگی ۰/۸۷، پشتکار ۰/۹۰، خود-راهبری ۰/۶۶، همکاری ۰/۷۶ و خود-فراروی ۰/۸۶ به دست آمد.

پرسشنامه سیستم‌های مغزی- رفتاری (سیستم فعال‌سازی رفتاری -BAS- سیستم بازداری رفتاری (BIS): پرسشنامه بازداری / فعال‌سازی رفتاری، یک آزمون مداد- کاغذی است. این ابزار به وسیله کارور و وایت (۱۹۹۴) طراحی شده است. پاسخ هر سؤال روی مقیاس ۴ درجه‌ای لیکرت کاملاً موافقم-مخالفم-مخالفم-مخالفم درجه‌بندی می‌شود؛ که به گزینه‌ی کاملاً موافقم نمره‌ی ۱ و به گزینه‌ی کاملاً مخالفم نمره‌ی ۴ تعلق می‌گیرد. این پرسشنامه از ۲۴ سؤال تشکیل شده است که دارای چهار مؤلفه، کشاننده ۴ سؤال، جستجوی سرگرمی ۴ سؤال، پاسخ‌دهی به پاداش ۵ سؤال، حساسیت سیستم-بازداری رفتاری ۷ سؤال می‌باشد، که سه تا از مؤلفه‌های اول مربوط به سیستم فعال‌سازی رفتاری (BAS) است. در تحقیق عطری فرد به نقل از چوب‌دار (۲۰۰۷) پایایی خرده مقیاس حساسیت سیستم بازداری رفتاری ۰/۴۷ و پایایی سیستم فعال‌سازی رفتاری و خرده مقیاس‌های پاسخ‌دهی به پاداش، کشاننده و جستجوی سرگرمی به ترتیب ۰/۴۷، ۰/۷۳، ۰/۶۰ و ۰/۱۸ است. روایی این پرسشنامه در تحقیق عطری فرد و متخصصان مورد تأیید قرار گرفته است. پژوهش بدین‌صورت انجام گرفت که ابتدا مجوز لازم جهت انجام پژوهش در دانشگاه ارومیه معاونت پژوهشی و حراست دانشگاه ارومیه اخذ گردید. سپس با هماهنگی مسئولان و کارکنان این دانشگاه، پرسشنامه‌های سیستم‌های مغزی- رفتاری، الگوهای سرشت و منش و اضطراب حالت-صفت در میان دانشجویان رشته‌های متعدد این دانشگاه توزیع گردید. پس از جلب نظر و مشارکت دانشجویان و ذکر مدت پاسخگویی که در حقیقت این پرسشنامه‌ها بدون محدودیت

زمانی انجام می گیرد و به توضیح برخی سؤالاتی که برای دانشجویان مبهم بوده، پرداخته شد و پس از جمع آوری پرسشنامه ها از دانشجویان، از کلیه کارکنان و عزیزانی که صمیمانه در طول انجام اجرای پرسشنامه ها همکاری نمودند، تقدیر و تشکر به عمل آمد.

یافته ها

به منظور بررسی رابطه بین مؤلفه های سیستم های مغزی- رفتاری، الگوهای سرشت و منش و اضطراب حالت صفت از دو تحلیل رگرسیون استفاده گردیده است. ابتدا میانگین و انحراف معیار متغیرها و سپس ماتریس همبستگی بین متغیرهای پژوهش نشان داده شده است.

جدول ۱. میانگین و انحراف معیار متغیرها

متغیرها	میانگین	انحراف معیار
اضطراب حالت	۴۲/۴۴	۱۵/۱۱
اضطراب صفت	۲۹/۴۳	۶۹/۱۲
سیستم بازداری رفتاری	۲۸/۱۵	۶۸/۲
سیستم فعال سازی رفتاری	۵۰/۲۶	۷۳/۴
نوجویی	۸۳/۸	۵۱/۳
آسیب پرهیزی	۱۵/۹	۲۱/۴
پاداش-وابستگی	۹۵/۸	۴۳/۲
پشتکار	۷۲/۲	۵۲/۱
خود-راهبری	۹۹/۱۳	۴۴/۴
همکاری	۵۳/۱۷	۴/۰۴
خود-فراروی	۸۲/۹	۱۱/۳

همان گونه که ماتریس همبستگی بین متغیرها مشاهده شد، بین متغیر اضطراب حالت و نوجویی ($r=0/53$) رابطه معنی دار وجود ندارد. بین اضطراب حالت و آسیب پرهیزی ($r=0/513$) در سطح $0/01$ رابطه مثبت و معنی داری وجود دارد. بین اضطراب حالت و پاداش-وابستگی ($r=0/42$) رابطه معنی دار وجود ندارد. بین اضطراب حالت و پشتکار ($r=0/30$) رابطه معنی دار وجود ندارد. بین اضطراب حالت و خود-راهبری ($r=0/478$) در سطح $0/01$ رابطه منفی و معنی دار وجود دارد. بین اضطراب حالت و همکاری ($r=-0/267$) در سطح $0/01$ رابطه منفی و معنی دار وجود دارد. بین اضطراب حالت و خود-فراروی ($r=0/74$) رابطه معنی دار وجود ندارد. بین اضطراب حالت و سیستم فعال سازی رفتاری ($r=-0/205$) در سطح $0/01$ رابطه منفی و معنی دار وجود دارد. همچنین بین سیستم بازداری رفتاری ($r=0/29$) در سطح $0/01$ رابطه منفی و معنی دار وجود دارد.

در ادامه جدول ماتریس همبستگی متغیرها مشاهده می شود، بین اضطراب صفت و نوجویی ($r=0/74$) رابطه معنی دار وجود ندارد. بین اضطراب صفت و آسیب پرهیزی ($r=0/40$) در سطح $0/01$ رابطه مثبت و معنی دار وجود دارد. بین اضطراب صفت و پاداش-وابستگی ($r=0/55$) رابطه معنی دار وجود ندارد. بین اضطراب صفت و پشتکار ($r=0/32$) رابطه معنی دار وجود ندارد. بین اضطراب

صفت و خود-راهبری ($r=0/385$) در سطح $0/01$ رابطه منفی و معنی دار وجود دارد. بین اضطراب صفت و همکاری ($r=0/295$) در سطح $0/01$ رابطه منفی و معنی دار وجود دارد. بین اضطراب صفت و خود-فراروی ($r=0/31$) رابطه معنی دار وجود ندارد. بین اضطراب صفت و سیستم فعال سازی رفتاری ($r=0/154$) در سطح $0/01$ رابطه منفی و معنی دار وجود دارد، همچنین بین اضطراب صفت و سیستم بازداری رفتاری ($r=0/283$) در سطح $0/01$ رابطه منفی و معنی دار وجود دارد. در تحلیل اول، مؤلفه های سیستم های مغزی- رفتاری و الگوهای سرشت و منش به عنوان متغیر پیش بین و مؤلفه های اضطراب حالت به عنوان متغیر ملاک وارد معادله رگرسیون شدند. تحلیل در جدول شماره ۳ و ۲ نشان داده شده است.

جدول ۲. تبیین میزان اضطراب حالت بر اساس متغیرهای، الگوهای سرشت و منش، سیستم فعال سازی رفتاری و سیستم بازداری رفتاری

مدل	شاخص های آماری	ضریب همبستگی چندگانه	ضریب تبیین	ضریب تبیین خالص	اشتباه معیار برآورد
مقادیر	مدل ۱	۰/۵۳۱	۰/۲۸۲	۰/۲۹۷	۹/۴۶۵
	مدل ۲	۰/۶۱۶	۰/۳۸۰	۰/۳۷۶	۸/۸۱۱
	مدل ۳	۰/۶۳۱	۰/۳۹۸	۰/۳۹۲	۸/۶۹۲
	مدل ۴	۰/۶۳۹	۰/۴۰۸	۰/۴۰۸	۸/۶۳۸

مدل ۱- متغیر پیش بین: آسیب پرهیزی

مدل ۲- متغیر پیش بین: آسیب پرهیزی و خود-راهبری

مدل ۳- متغیر پیش بین: آسیب پرهیزی، خود-راهبری و سیستم بازداری رفتاری

مدل ۴- متغیر پیش بین: آسیب پرهیزی، خود-راهبری، سیستم بازداری رفتاری و همکاری

جدول ۳. نتایج تحلیل رگرسیون برای پیش بینی اضطراب حالت از روی متغیرهای الگوهای سرشت و منش و سیستم فعال سازی و بازداری رفتاری

آزمون t	ضرایب غیراستاندارد		شاخص های آماری	
	ضرایب استاندارد	ضریب بتا	مدل	مقدار ثابت
۲۴/۲۱۱		۱/۳۰۵	۳۱/۵۸۳	۱
۱۰/۸۲۹	۰/۵۳۱	۰/۳۰	۱/۴۰۲	آسیب پرهیزی
۱۸/۸۵۱		۲/۴۵۰	۴۶/۱۷۷	مقدار ثابت
۸/۴۶۱	۰/۴۱۳	-۰/۱۲۹	۱/۰۹۰	آسیب پرهیزی
-۶/۸۶۰	-۰/۳۳۵	۰/۱۲۲	-۰/۸۳۹	خود-راهبری
۱۳/۹۳۸		۷/۰۰۹	۵۵/۸۷۵	مقدار ثابت
۷/۵۰۰	۰/۳۷۴	۰/۱۳۲	۰/۹۸۷	آسیب پرهیزی
-۶/۷۴۵	-۰/۳۳۵	۰/۱۲۱	-۰/۸۱۶	خود-راهبری
-۳/۰۳۲	-۰/۱۲۳	-۰/۱۹۶	-۰/۵۹۲	سیستم بازداری رفتاری
۱۲/۹۳۵		۴/۷۵۸	۶۱/۵۴۶	مقدار ثابت
۷/۰۸۴	۰/۳۵۵	۰/۱۳۳	۰/۹۳۹	آسیب پرهیزی
-۵/۷۲۳	-۰/۲۹۰	۰/۱۲۷	-۰/۷۲۷	خود-راهبری
-۳/۴۱۹	-۰/۱۶۴	۰/۱۹۹	-۰/۶۷۹	سیستم بازداری رفتاری
-۲/۱۸۰	۰/۱۰۷	۰/۱۳۶	-۰/۲۹۶	همکاری

بر اساس آزمون رگرسیون چندمتغیری (روش گام به گام) و مطابق با جداول ۳ و ۲ و در تبیین میزان اضطراب حالت از روی متغیرهای پیش بین موجود ملاحظه می شود که ضریب همبستگی چندگانه برابر $0/639$ ، ضریب تبیین $0/408$ و ضریب تبیین خالص $0/408$ به دست آمده است؛ یعنی از روی متغیرهای پیش بین معنی دار موجود در مدل، می توان تا حدود ۴۰ درصد واریانس نمره اضطراب حالت را تبیین کرد. در این بین طبق ضرایب بتای استاندارد شده متغیرهای پیش بین ملاحظه می شود، آسیب پرهیزی $0/355$ نیرومندترین متغیر در پیش بینی و تبیین اضطراب حالت است و پس از آن به ترتیب متغیر خود-راهبری با $0/290$ و سیستم بازداری

رفتاری ۰/۱۶۴ و همکاری ۰/۱۰۷- قرار دارند. علامت منفی بتا و نسبت t مؤلفه های خود-راهبری، سیستم بازداری رفتاری و همکاری نشانگر اثر معکوس آن ها بر اضطراب حالت می باشد.

در تحلیل دوم، مؤلفه های سیستم های مغزی- رفتاری، الگوهای سرشت و منش به عنوان متغیر پیش بین و اضطراب صفت به عنوان متغیر ملاک وارد معادله رگرسیون شدند، نتایج این تحلیل در جداول شماره ۴ و ۵ نشان داده شده است :

جدول ۴. تبیین میزان اضطراب صفت بر اساس متغیرهای، الگوهای سرشت و منش، سیستم فعال سازی رفتاری و سیستم بازداری رفتاری

مدل	شاخص های آماری	ضریب همبستگی چندگانه	ضریب تبیین	ضریب تبیین خالص	اشتباه معیار برآورد
مقادیر	مدل ۱	۰/۵۳۷	۰/۲۸۸	۰/۲۸۶	۱۰/۷۲۵
	مدل ۲	۰/۶۲۵	۰/۳۹۱	۰/۳۸۷	۹/۹۳۶
	مدل ۳	۰/۶۳۵	۰/۴۰۴	۰/۳۹۷	۹/۸۴۹
	مدل ۴	۰/۶۴۶	۰/۴۱۷	۰/۴۰۹	۹/۷۵۲

مدل ۱- متغیر پیش بین : آسیب پرهیزی

مدل ۲- متغیر پیش بین : آسیب پرهیزی و خود-راهبری

مدل ۳- متغیر پیش بین : آسیب پرهیزی، خود-راهبری و سیستم بازداری رفتاری

مدل ۴- متغیر پیش بین : آسیب پرهیزی، خود-راهبری، سیستم بازداری رفتاری و همکاری

جدول ۵. نتایج تحلیل رگرسیون برای پیش بینی اضطراب صفت از روی متغیرهای الگوهای سرشت و منش و سیستم فعال سازی و بازداری رفتاری

آزمون t	ضرایب غیراستاندارد		شاخص های آماری	
	ضریب استاندارد	ضریب بتا	مدل	مقدار ثابت
۱۹/۳۰۰		۱/۴۷۸	۲۸/۵۲۶	مقدار ثابت
۱۰/۹۹۹	۰/۵۳۷	۰/۱۴۷	۱/۶۱۴	آسیب پرهیزی
۱۶/۴۹۱		۲/۷۶۲	۴۵/۵۵۰	مقدار ثابت
۸/۶۰۰	۰/۴۱۶	۰/۱۴۵	۱/۲۵۰	آسیب پرهیزی
-۷/۰۹۷	-۰/۳۴۳	۰/۱۳۸	-۰/۹۷۹	خود-راهبری
۱۲/۰۲۲		۴/۵۴۲	۵۴/۶۰۸	مقدار ثابت
۷/۷۳۴	۰/۳۸۴	۰/۱۴۹	۱/۱۵۳	آسیب پرهیزی
-۶/۹۸۴	-۰/۳۳۵	۰/۱۳۷	-۰/۹۵۷	خود-راهبری
-۲/۴۹۹	-۰/۱۱۸	۰/۲۲۲	-۰/۵۵۵	سیستم بازداری رفتاری
۱۱/۶۱۱		۵/۳۷۲	۶۲/۳۶۷	مقدار ثابت
-۲/۳۶۸	۰/۳۶۲	۰/۱۵۰	۱/۰۸۸	آسیب پرهیزی
-۵/۸۲۷	-۰/۲۹۳	۰/۱۴۳	۰/۸۳۵	خود-راهبری
-۲/۹۹۲	-۰/۱۴۲	۰/۲۲۴	-۰/۶۷۱	سیستم بازداری رفتاری
-۲/۶۴۱	-۰/۱۲۹	۰/۱۵۳	۰/۴۰۵	همکاری

بر اساس آزمون رگرسیون چندمتغیری (روش گام به گام) و مطابق با جداول ۵ و ۶ در تبیین میزان اضطراب صفت از روی متغیرهای پیش بین ملاحظه می شود که ضریب همبستگی چندگانه برابر ۰/۶۴۶، ضریب تبیین ۰/۴۱۷ و ضریب تبیین خالص ۰/۴۰۹ به دست آمده است؛ یعنی از روی متغیرهای پیش بین معنی دار موجود در مدل، می توان تا حدود ۴۱ درصد واریانس نمره اضطراب صفت را تبیین کرد. در این بین طبق ضرایب بتای استاندارد شده متغیرهای پیش بین ملاحظه می شود، آسیب پرهیزی ۰/۳۶۲ نیرومندترین متغیر در پیش بینی و تبیین اضطراب صفت است و پس از آن به ترتیب متغیر خود-راهبری ۰/۲۹۳، سیستم بازداری رفتاری ۰/۱۴۲ و متغیر

همکاری ۰/۱۲۹ قرار دارند. علامت منفی بتا و نسبت t مؤلفه های خود-راهبری، سیستم بازداری رفتاری و همکاری نشانگر اثر معکوس آنها بر اضطراب صفت می باشد.

بحث و نتیجه گیری

نتایج پژوهش حاضر بیانگر این است که بین سیستم های مغزی - رفتاری و اضطراب حالت-صفت رابطه معنادار وجود دارد، اما این رابطه منفی و معکوس است؛ و بیشترین رابطه معنی دار بین سیستم بازداری و اضطراب حالت - صفت می باشد. در زمینه الگوهای سرشت و منش و اضطراب حالت-صفت رابطه معنی دار وجود دارد؛ اما بیشتر از همه، از بین ابعاد سرشت بین آسیب پرهیزی و اضطراب حالت-صفت رابطه مثبت و معنی دار وجود دارد؛ و از بین ابعاد منش بین خود-راهبری و همکاری رابطه معنی دار و منفی وجود دارد. البته رابطه بین بعد همکاری و اضطراب حالت-صفت ضعیف می باشد. بنابراین به ترتیب از الگوهای سرشت و منش ابعاد آسیب پرهیزی و خود-راهبری می توانند قدرت پیش بینی پذیری از اضطراب حالت - صفت داشته باشند؛ و بعد همکاری نیز تا حدودی می تواند قدرت پیش بینی پذیری اضطراب حالت - صفت را داشته باشد. این یافته ها هماهنگ با یافته های کلونینجر و همکاران (۱۹۹۷) می باشد. آنها نشان دادند که الگوهای سرشت و منش مخصوصاً بعد آسیب پرهیزی به طور گسترده ای با اختلال های اضطرابی در ارتباط است. یافته های پژوهش حاضر با یافته های جیانگ و همکاران (۲۰۰۳) نیز همسو می باشد. آنها نشان دادند که از بین ابعاد سرشت آسیب پرهیزی با اضطراب رابطه مثبت دارد. نتایج پژوهش آنها نشان داد که یک ارتباط ذاتی بین اضطراب صفت و آسیب پرهیزی وجود دارد. همچنین این یافته هماهنگ با یافته های کلونینجر و همکاران (۲۰۱۲)، نای من و همکاران (۲۰۱۱)، جیلا و همکاران (۲۰۰۶)، بل و همکاران (۲۰۰۲)، سانگورین و همکاران (۱۹۹۸) می باشد، آنها نشان دادند که ابعاد سرشت و منش در سطح بالایی با اختلال های اضطرابی در ارتباط هستند، بخصوص افزایش نمره بعد آسیب پرهیزی با افزایش اختلال های روانی از جمله اضطراب همراه است. در کل مطالعات آنها در دو نکته زیر توافق دارند که تحقیق حاضر با این دو نکته همسو می باشد:

۱: ارتباط مستقیم بین ابعاد سرشت (بعد آسیب پرهیزی) و اضطراب وجود دارد؛ یعنی افزایش آسیب پرهیزی با افزایش اضطراب همراه است.

۲: ارتباط معکوس بین ابعاد منش (بعد خود-راهبری) و اضطراب وجود دارد؛ یعنی افزایش خود-راهبری با کاهش اضطراب همراه است.

همچنین نتایج پژوهش آنها نشان داد که بین بعد خود-راهبری و اضطراب حالت-صفت رابطه منفی معنی دار وجود دارد. سیستم های مغزی- رفتاری نیز بنا بر نحوه کارکرد خود می توانند قدرت پیش بینی پذیری اضطراب حالت-صفت را داشته باشند و بیشتر سیستم بازداری رفتاری قدرت پیش بینی اضطراب حالت-صفت را دارد. یافته های پژوهش حاضر با نظریه گری (۱۹۸۱) همسو می باشد. گری سیستم بازداری رفتاری را برای اضطراب پیشنهاد نموده است. یافته های به دست آمده می توان در حوزه تشخیص و درمان اختلال های اضطرابی فواید قابل توجهی داشته باشند. شناسایی کیفیت های شخصیتی و نظام های زیست شناختی که در اضطراب نقش دارند، می تواند به متخصصان کمک کند، تا با توجه به این آمادگی ها، عوامل خطر ساز و نگهدارنده ی اضطراب را

شناسایی و مداخله خویش را با توجه به ویژگی های زیست‌شناختی مراجعان طرح‌ریزی کنند تا به‌طور بهینه از آن سود ببرند. محدودیت‌هایی که پژوهش حاضر داشت به شرح ذیل می‌باشد. نمونه موردبررسی در این پژوهش یک نمونه دانشجویی بود که در تعمیم‌یافته‌ها به سایر جمعیت‌ها باید احتیاط شود. در زمینه اجرا با توجه به تعداد زیاد سؤالات، همکاری مناسب صورت نگرفت و بعضی از دانشجویان در پاسخگویی به پرسشنامه‌ها دقت لازم را نکرده بودند. متناسب با محدودیت‌های تحقیق، پیشنهادهای ذیل ارائه می‌گردد. ۱. برای تأیید نتایج این پژوهش لازم است، پژوهش در نمونه‌های دیگر تکرار شوند. بخصوص لازم است علاوه بر یک نمونه غیر بالینی از یک گروه از افراد مبتلا به اختلال‌های اضطرابی استفاده گردد تا اختصاصی بودن نتایج به اختلال‌های اضطرابی مورد آزمون قرار گیرد. ۲. پیشنهاد می‌شود، نیمرخ روانی و شخصیتی افراد مبتلا به اختلال‌های اضطرابی با افراد سالم و سایر بیماران مقایسه گردد.

منابع

- ابوالقاسمی، ع؛ رفیعی، م و نریمانی، م (۱۳۹۰). نقش سرشت و منش در پیش‌بینی نشانه‌های اختلال و سواس نوجوانان. پژوهش‌های روانشناسی بالینی و مشاوره، ۱(۱)، ۱۱۹-۱۳۲.
- پناهی شهری، م (۱۳۷۲). بررسی مقدماتی روایی و اعتبار فرم های سیاهه حالت -صفت اضطراب. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تربیت مدرس.
- فتحی آشتیانی، ع و قلی‌وند، ف (۱۳۷۹). بررسی تأثیر شیوه شناختی -رفتاری در کاهش اضطراب. فصلنامه تعلیم و تربیت، ۷۴، ۱-۱۰.
- کاویانی، ح (۱۳۸۶). نظریه زیستی شخصیت. انتشارات مهد تهران.
- کاویانی، ح (۱۳۸۴). اعتبار یابی و هنجاریابی پرسشنامه سرشت و منش کلونینجر در جمعیت ایرانی. مجله دانشگاه علوم پزشکی تهران، ۶۳(۲)، ۹۸-۸۹.
- شاملو، س (۱۳۸۲). مکتب‌ها و نظریه‌ها در روان‌شناسی شخصیت، انتشارات رشد، تهران.
- مهram، ب (۱۳۷۳). هنجاریابی آزمون اسپیلبرگر در شهر مشهد. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه علامه طباطبایی.
- Ball, S., Smolin, J., & Shekhar, A. (2002). A psychobiological approach to personality: examination within anxious outpatients. *Journal of psychiatric research*, 36(2), 97-103.
- Cloninger, R. C., Zohar, H. A., Hirschmann, S., & Dahan, D. (2012). The psychological costs and benefits of being highly persistent: Personality profiles distinguish mood disorders from anxiety disorders. *Journal of affective disorders*, 136(3), 758-766.
- Carver, S. C., & White, L. I. (1994). Behavioral inhibition, behavioral activation, and affective responses to impending reward and punishment: the BIS/BAS Scales. *Journal of personality Social psychology*, 67, 319-330.
- Choubdar, M. (2007). The Study of Relationship of BIS/BAS Systems and Personality Dimensions in the Coronary Heart Disease Patients. [Thesis]. Tabriz, Iran: Tabriz University. 2007.
- Spielbeger, C. D. (1983). *Manual for the state-trait anxiety inventory*; stat(foram y). palo alto, ca, consulting psychologists press.
- Spielberger, E.D., Gorusch, R.L. (1970). *Manual for the state-trait anxiety inventory*. Palo Alto, CA: consulting psychologists press.
- Sangorin, J., Pérez, G., Gutiérrez, F., Torrens, M., Bulbena, A., & MartinSantos, R. (1998). The temperament and character inventory (TCI) as a screening instrument for personality disorders in anxiety disorders. *European Neuropsychopharmacology*, 8, S261-S262.

- Gray, J. A. (1981). A cririof Eysenck theory of personality. In H. J. Eysenck (Ed). A Model For personality: Berlin: Springer – Verlage.
- Hansenne, M., Reggers, J., Pinto, E., Kjiri, K., & Ajamier, A. (1999). Temperament and character inventory "TCI# and depression. Journal of Psychiatric Research, 33,31-33.
- Jiang, N., Sato, T., Hara, T., Takedomi, Y., Ozaki, I., & Yamada, S. (2003). Correlations between trait anxiety, personality and fatigue Study based on the Temperament and Character Inventory. Journal of Psychosomatic Research, 55, 493-500.
- Jylha, P., & Isometsa, E. (2006). Temperament, character and symptoms of anxiety and depression in the general population. European Psychiatry, 21(6), 389-395.
- Mardaga, S., & Hansenne, M. (2007). Relationships between Cloninger's biosocial model of personality and the behavioral inhibition/approach systems (BIS/BAS). Personality and Individual Differences, 42,715-722.
- Nyman, E., Miettunen, J., Freimer, N., Joukamaa, M., Mäki, P., & Ekelund, J. (2011). Impact of temperament on depression and anxiety symptoms and depressive disorderin a population-based birth cohort. Journal of affective disorders, 131(1), 393-397.

